

Civilekonomen hinsidan.

Ved ERIK JOHNSEN.

Svenska Civilekonomföreningen har i år fejret sit 50 års jubilæum ved bl. a. at udsende en rapport *Civilekonomen i arbejdslivet*, der bygger på en interviewundersøgelse foretaget af en af foreningen nedsat komite¹⁾.

Der skal i det følgende gengives en række tabeller og diagrammer, der må anses for at have direkte interesse for danske civiløkonomer. Medens der skal knyttes enkelte kommentarer til det svenske (direkte aftrykte) materiale, skal der ikke anføres mulige danske sammenligningsgrundlag. Et sådant foreligger til en vis grad i den af F. D. C. udarbejdede lønstatistik, der ikke er offentliggjort; da den imidlertid er udsendt til samtlige deltagere i undersøgelsen, vil adskillige af tidsskriftets læsere have et sammenligningsgrundlag, medens andre må nøjes med personlige data.

Inden den svenske civiløkonom kortlægges, skal der lige gøres opmærksom på, at han svarer til den danske H. A. er m. h. t. uddannelse, al den stund man ikke har diplomstudier ved de svenske handelshøjskoler.

Rapporten er inddelt i tre hovedafsnit, nemlig et resume, en analyse af civiløkonomen på det svenske arbejdsmarked og en analyse af civiløkonomen på det udenlandske arbejdsmarked. Der skal her lægges hovedvægt på de dele af afsnit 2, der beskriver *grunddata* (som fordeling efter køn og alder m. v.), *nuværende stilling*, *vejen til den nuværende stilling*, *særlige aspekter ved den sidste skiftens stilling*, *ansættelsens varighed*, *indkomststatistik* og *de kvindelige civiløkonomer*.

A. Grunddata.

Der er til og med 1960 udgået 6.108 civiløkonomer fra de svenske handelshøjskoler, og af disse er 3.944 (eller 64,6 %) medlemmer af SCF. Kvinderne udgør 3,1 % af de, der har taget eksamen.

	Antal	%
Män	2.627	97,5
Kvinnor	68	2,5
Totalt	2.695	100

Tabel 1. De i undersøgelsen involverede personer fordelt på køn.

¹⁾ Sune Carlson (formand), Nils Sjöblom, Bo Wiedenberg, Göran Sondén, Håkan Raihle, Carl-Axel Torwid, Fritz Alm, Gösta Rönn og Per Lindberg.

Civilekonomen hinsidan.

Ved ERIK JOHNSEN.

Svenska Civilekonomföreningen har i år fejret sit 50 års jubilæum ved bl. a. at udsende en rapport *Civilekonomen i arbejdslivet*, der bygger på en interviewundersøgelse foretaget af en af foreningen nedsat komite¹⁾.

Der skal i det følgende gengives en række tabeller og diagrammer, der må anses for at have direkte interesse for danske civiløkonomer. Medens der skal knyttes enkelte kommentarer til det svenske (direkte aftrykte) materiale, skal der ikke anføres mulige danske sammenligningsgrundlag. Et sådant foreligger til en vis grad i den af F. D. C. udarbejdede lønstatistik, der ikke er offentliggjort; da den imidlertid er udsendt til samtlige deltagere i undersøgelsen, vil adskillige af tidsskriftets læsere have et sammenligningsgrundlag, medens andre må nøjes med personlige data.

Inden den svenske civiløkonom kortlægges, skal der lige gøres opmærksom på, at han svarer til den danske H. A. er m. h. t. uddannelse, al den stund man ikke har diplomstudier ved de svenske handelshøjskoler.

Rapporten er inddelt i tre hovedafsnit, nemlig et resume, en analyse af civiløkonomen på det svenske arbejdsmarked og en analyse af civiløkonomen på det udenlandske arbejdsmarked. Der skal her lægges hovedvægt på de dele af afsnit 2, der beskriver *grunddata* (som fordeling efter køn og alder m. v.), *nuværende stilling*, *vejen til den nuværende stilling*, *særlige aspekter ved den sidste skiftens stilling*, *ansættelsens varighed*, *indkomststatistik* og *de kvindelige civiløkonomer*.

A. Grunddata.

Der er til og med 1960 udgået 6.108 civiløkonomer fra de svenske handelshøjskoler, og af disse er 3.944 (eller 64,6 %) medlemmer af SCF. Kvinderne udgør 3,1 % af de, der har taget eksamen.

	Antal	%
Män	2.627	97,5
Kvinnor	68	2,5
Totalt	2.695	100

Tabel 1. De i undersøgelsen involverede personer fordelt på køn.

¹⁾ Sune Carlson (formand), Nils Sjöblom, Bo Wiedenberg, Göran Sondén, Håkan Raihle, Carl-Axel Torwid, Fritz Alm, Gösta Rönn og Per Lindberg.

I nærværende undersøgelse indgår det i tabel 1 anførte antal²⁾.

Aldersfordelingen er angivet i tabel 2, medens en mere indgående fordeling er anskueliggjort ved omstående figur 4³⁾.

Ålder	Antal	%
-24	20	0,7
25-29	376	14,0
30-34	532	19,7
35-39	563	20,9
40-44	496	18,4
45-49	285	10,6
50-54	187	6,9
55-59	89	3,3
60-	143	5,3
Ej svar	4	0,1
Totalt	2.695	100

Tabel 2. Aldersfordelingen af de i undersøgelsen involverede personer.

Medens der ikke skal nævnes tal for, hvor eksaminerne er taget, er det vigtigt at gøre opmærksom på, at *eksamensalderen* for den svenske civiløkonom er ca. 26 år (fordelingens medianværdi) i 1960-61, medens den for 30-40 år siden var ca. 22 år. Det skal også nævnes, at *hver tiende civiløkonom har dobbeltekksamen* (hvad der i dette specielle tilfælde medvirker til at trække eksamensalderen opad). Det skal slutelig nævnes, at ca. 10 % af kandidaterne har haft ansættelse i udlandet efter eksamen. Efter denne spredte fægtning skal *ansættelsesforholdene* refereres.

B. Ansættelsesforhold.

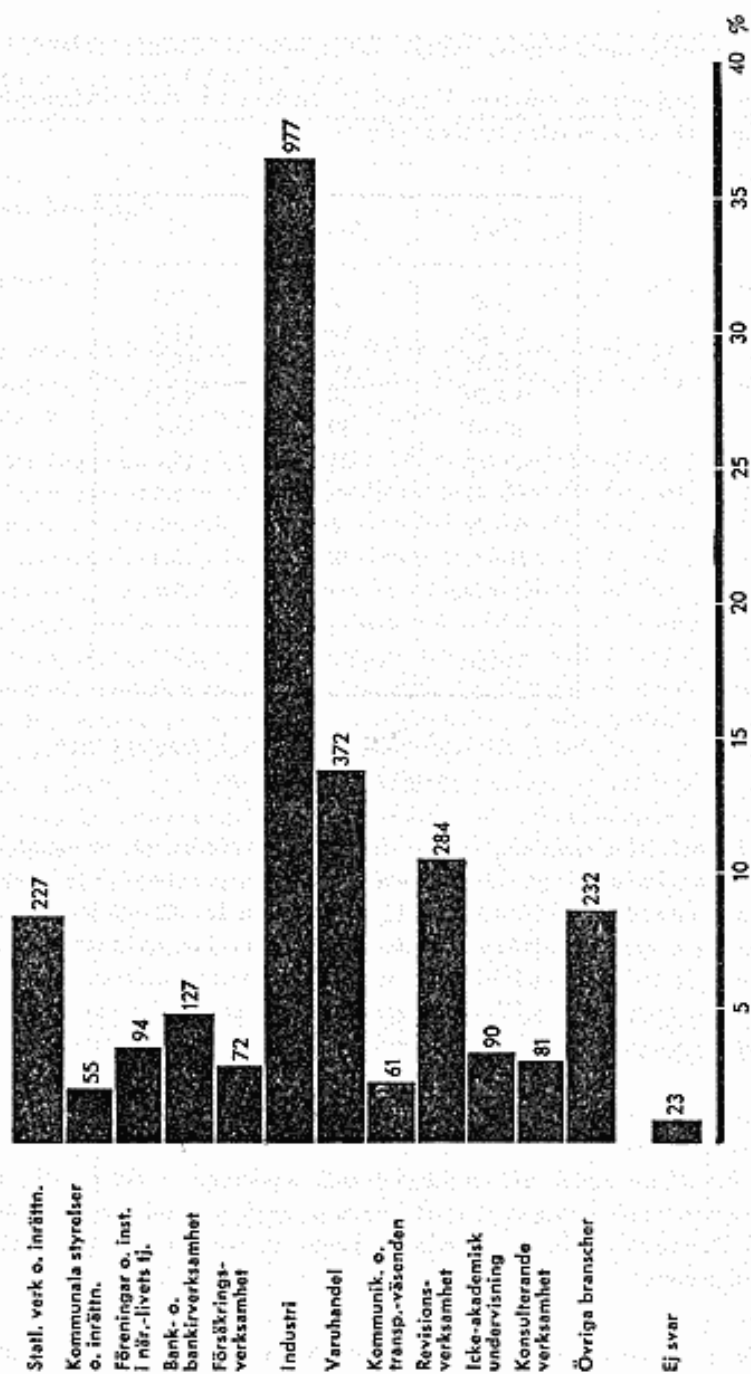
De svenske civiløkonomers *branchetilknytning* er anskueliggjort i figur 1⁴⁾. De enkelte branchers andel har undergået små ændringer i tidens løb, men industrien er den dominerende aftager af civiløkonomer medens handelen kun når ca. halvdelen heraf. I Danmark er der i modsætning hertil en næsten ligelig fordeling mellem de to hovedgrupper.

²⁾ De i nærværende rapport angivne tabelnumre og teksten til tabellerne svarer ikke til de i den originale undersøgelse angivne. Der vil derfor for hver tabel i nærværende uddrag blive henvist til originalens tabelnummer og dennes sidetal under navnet *undersøgelsen*, således for nærværende tabel: *Undersøgelsen tabell 1, s. 27.*

³⁾ *Undersøgelsen tabell 3, s. 29.*

⁴⁾ *Undersøgelsen diagram 1, s. 35.*

Siffrorna vid staplarna anger antalet civilekonomer; staplarnas längd motsvarar de procentuella andelarna.

Figur 1. Civilekonomernes fördelning på branscher.

Der er en vis mening i at bringe den nøjagtige erhvervsfordeling; det sker i tabel 3⁵⁾.

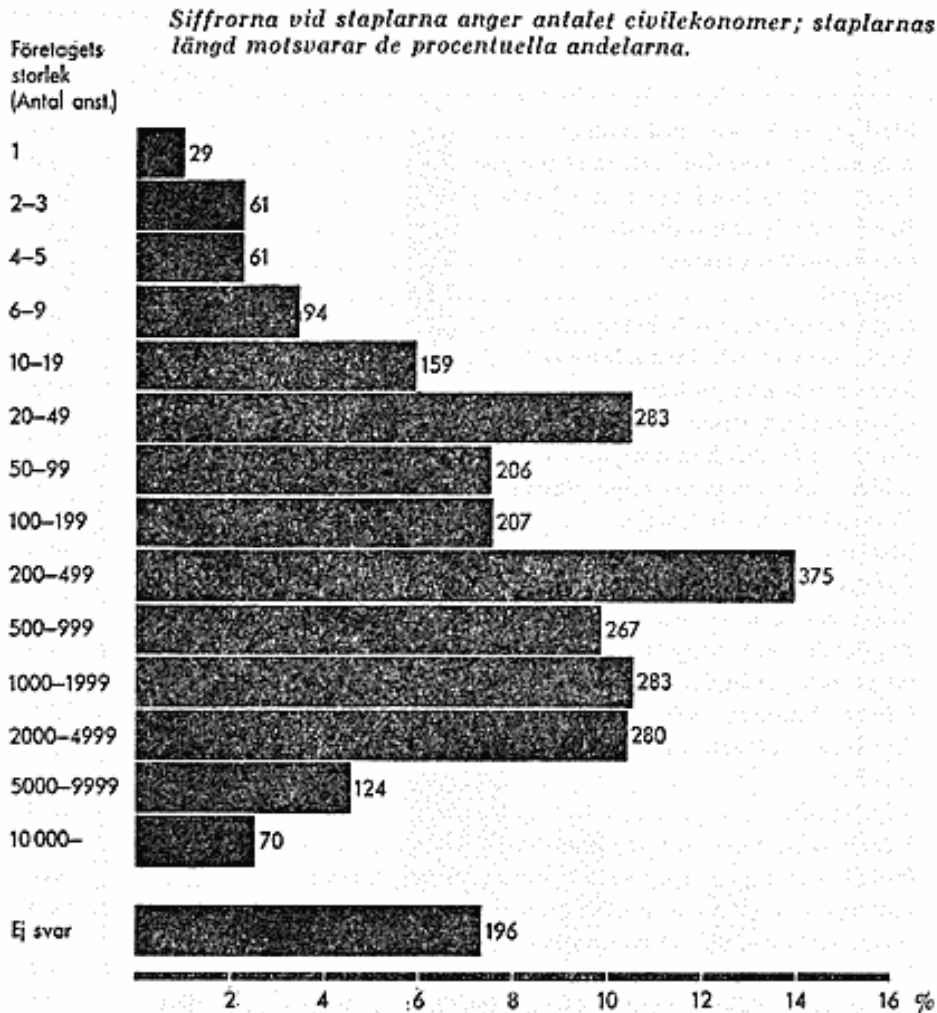
⁵⁾ Undersøgelsen bilaga 3, s. 148.

Bransch	Antal civilekon.	%
1 Statliga verk och inrättningar	227	8,4
2 Kommunala styrelser og inrättningar	55	2,0
3 Fören. og institutioner i nær.-livets tjänst	94	3,5
4 Bank- og bankirverksamhet	127	4,7
5 Försäkringsverksamhet	72	2,8
6 Jordbruk	7	0,3
7 Elektroindustrier og kraftverk	66	2,4
8 Bruk, gruvor og järnindustrier	75	2,8
9 Kemisk-tekniska industrier	88	3,3
10 Livsmedelindustrier	103	3,8
11 Textil- og beklädnadsindustrier	85	3,2
12 Läder-, hår-, gummi- eller plastindustrier	48	1,8
13 Transportmedelsindustrier	48	1,8
14 Maskin-, metall-, varvs- og verkst.-industrier	269	10,0
15 Pappers- og grafiska industrier	80	3,0
16 Sågverks-, massa- og trävaruindustrier	60	2,2
17 Byggnads- og byggnadsämnesindustrier	48	1,8
18 Glas- og jordindustrier	7	0,3
19 Förlag, tidningar og publikationer	34	1,3
20 Agentur-, exploaterings-, kommissions- og spediti- rörelser	42	1,6
21 Varuhandel	372	13,8
22 Kommunikations- og transportväsenden	61	2,3
23 Hotell- og restaurangrörelser, biografier og teatrar..	17	0,6
24 Advokat- og annan juridisk verksamhet	11	0,4
25 Aukt. revisors- og annan revisionsverksamhet	284	10,5
26 Universitet og högstskolor	35	1,3
27 Övrig underv.-verksamhet (icke-akademisk)	90	3,3
28 Reklamverksamhet	41	1,5
29 Konsulterande verksamhet	81	3,0
30 Internationella organisationer	5	0,2
31 Annan verksamhet	40	1,5
Ej svar	23	0,9
Totalt	2.695	100

Tabel 3. Civilekonomerne på det svenske arbejdsmarked
fordelt på brancher (fuldstændig fortegnelse).

Går man over til at se på *arbejdspladsernes størrelse*, tegner figur 2 et billede heraf⁶⁾. Det viser, at omkring en tredjedel af civilekonomerne har deres arbejde i virksomheder med 1 til 99 ansatte, ca. en tredjedel med 100-999 ansatte og godt en fjerdedel i virksomheder med over 1000 ansatte.

⁶⁾ Undersøgelsen diagram 2, s. 41.

Figur 2. Civilekonomerne fordelt efter ansættelse i virksomheder med forskelligt antal ansatte.

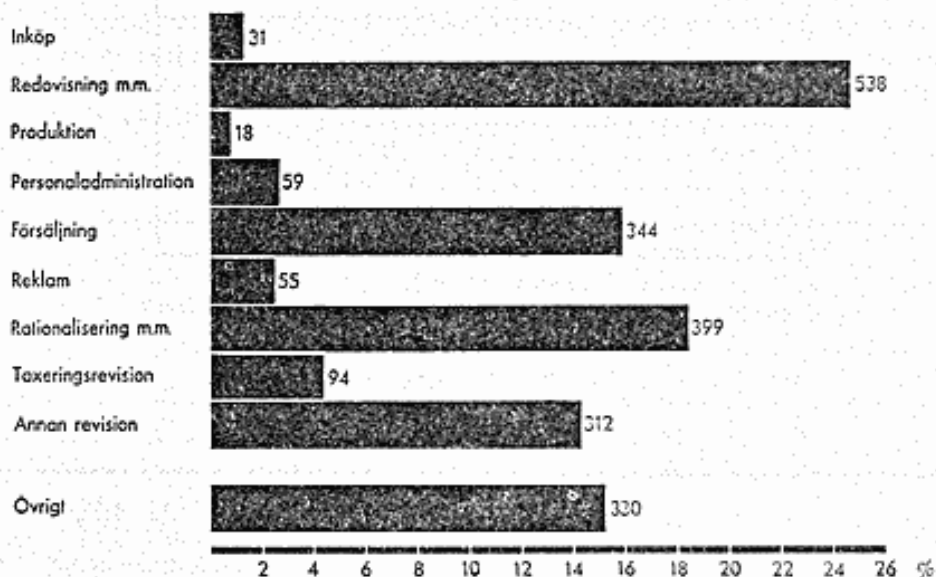
Hvad arbejder civilekonomerne med i virksomhederne? Dette kan besvares på mange forskellige måder; nærværende undersøgelse har valgt at opdele på *funktioner*, som det er anskueliggjort i figur 3⁷⁾. Dette gælder dog kun de ca. 80 %, der regner sig for specialiserede, bl. a. ud fra det kriterium, at man anvender mere end halvdelen af sin tid på det pågældende arbejde.

Der foreligger en aldersfordeling for disse grupper, fra hvilken det kun skal nævnes, at reklame og rationalisering har forholdsvis mange unge folk, medens f. eks. indkøbsfunktionen fortrinsvis varetages af ældre.

Særlig interesse knytter sig til »ansættelsesforhold» hvor civilekonomen har *ejerinteresser* i firmaet. Dette er illustreret ved tabel 4, af hvilken det fremgår, at

⁷⁾ Undersøgelsen diagram 3, s. 45.

Siffrorna vid staplarna anger antalet civilekonomer; staplarnas längd motsvarar de procentuella andelarna.

Figur 3. De specialiserede civilekonomers fordeling på specialer.

ca. 15 % har ejerinteresser⁸⁾. Disse interesser er specificeret i tabel 5⁹⁾, det er »mindre« virksomheder, det her drejer sig om.

Endelig kan det nævnes, at den *geografiske fordeling* af civilekonomernes arbejdssteder følger den bymæssige bebyggelse noget mere end proportionalt, idet 70 % er ansat i storby-områder, dvs. Stockholms-, Gøteborgs- og Malmö-området.

C. Vejen til nuværende stilling.

Denne analyse er morsom for så vidt som den adskiller sig fra den almindelige demografiske beskrivelse og kommer ind på civilekonomernes motivation til stillingsskift, samt siger noget om i hvilket omfang virksomhederne hugger kvalificeret arbejdskraft fra hinanden.

For det første kan man fastslå, at *brancheskift er hyppigt*, hvis det altså er muligt at lave en fornuftig definition af branche. De konkrete tal remgår af tabel 6¹⁰⁾.

For det andet kan man fastslå, at *funktionsskifte er næsten lige så hyppigt*, som det fremgår af tabel 7¹¹⁾.

Man kunne fristes til at kippe med flaget for den svenske civilekonom-uddannelse, idet de to tabeller – positivt tolket – kan give et vist grundlag for at slutte at civilekonomens baggrund er så bred (og dermed almindelig metodepræget), at han kan anvendes mange steder. Rapportøren skal dog overlade tolkningen til den enkelte iagttagere. Derimod kunne der måske være grund til at pege på at produktionsplan-

⁸⁾ Undersøgelsen tabell 13, s. 50.

⁹⁾ Undersøgelsen tabell 15, s. 51.

¹⁰⁾ Undersøgelsen tabell 16, s. 53.

¹¹⁾ Undersøgelsen tabell 17, s. 54.

	Antal	%
Äger företaget helt	183	6,8
Är delägare	209	7,8
Inget ägarintresse	2.283	84,7
Ej svar	20	0,7
Totalt	2.695	100

Tabel 4. Civiløkonomernes ejerinteresser i de virksomheder, de er tilknyttede.

Bransch	Äger företaget helt		Är delägare	
	Antal	%	Antal	%
Revisionsverksamhet	68	37,2	69	33,0
Konsulterande verksamhet	29	15,8	8	3,8
Varuhandel	27	14,8	38	18,2
Industri	21	11,5	67	32,1
Agentur-, exploaterings-, kommissions- o. speditjonsrörelser	15	8,2	9	4,3
Övriga branscher	22	12,0	14	6,7
Ej svar	1	0,5	4	1,9
Totalt	183	100	209	100

Tabel 5. Civiløkonomernes ejerinteresser i tilknyttede virksomheder fordelt på brancher.

læggere og personaleadministratorer springer hyppigt fra branche til branche. Det første hænger vel sammen med en veludviklet produktionsteori, det andet med at praktisk know-how om mennesker i en organisation kan anvendes i alle brancher.

Som kuriosum og som eksempel på menneskelig tilpasningsevne kan nævnes, at i Göteborg arbejder først og fremmest »Gøteborgere« og i Stockholm først og fremmest »Stockholmere«. Vejen fra Stockholm til Göteborg synes – analogt med forholdene i et naboland – længere end den modsatte vej.

Videre har man undersøgt hvorledes civiløkonomen er kommet i *kontakt med sin arbejdsgiver*. Såvel for første-gangs ansatte som fler-gangs ansatte er annoncering det vigtigste middel med ca. 40 %.

Motiveringen for den seneste ændring af tilknytning til ansættelsessted har man søgt at få frem ved at spørge om hvilke af en række nærmere bestemte faktorer, der har været medvirkende ved skiftet. Svarerne herpå er talt op, og man har foretaget en rangordning på dette grundlag fra 1 til 14¹²⁾. Nogle af disse tal er i tabel 8 angivet i parantes. Videre har man spurgt om det *vigtigste incitament* til det seneste skift. Disse er angivet i rækkefølge i tabel 8¹³⁾.

Bransch	Antal civil ekon. i nuv. anst.	Från samma bransch	Från annan bransch	»Direkt» från studierna	Totalt
		%	%	%	%
Statl. verk o. inrättn. . .	227	36	34	30	100
Komm. styr. o. inrättn.	55	18	62	20	100
Fören. o. inst. i när- livets tjänst	94	18	66	16	100
Bank- o. bankirverk- samhet	127	30	31	39	100
Försäkringsverksamhet	72	28	43	29	100
Industri	977	39 ¹⁾	37 ¹⁾	24	100
Varuhandel	372	22	49	30	100
Kommunik.- o. trans- portväsenden	61	11	52		100
Revisionsverksamhet . .	284	29	28	42	100
Icke-akad. undervisn. . .	90	42	41	17	100
Konsult. verksamhet . . .	81	17	68	15	100
Genomsnitt (alla branscher)	2.695	30 ²⁾	42 ²⁾	28	100

¹⁾ Om med »samma bransch» i stället avses samma *delbransch* inom industrigruppen, blir siffrorna följande: Från samma bransch 17 %
Från annan bransch 59 %

²⁾ Om genomsnittssiffrorna i stället uträknas med hänsyn till vad som sagts i föregående not, blir de: Från samma bransch 22 %
Från annan bransch 50 %

Tabel 6. Civilökonomens vej til forskellige brancher.

¹²⁾ Undersøgelsen tabell 18, s. 65.

¹³⁾ Undersøgelsen tabell 19, s. 66.

Specialiserad arbetsuppgift	Antal civil- ekon. i nuv. anst.	Från samma fack	Från annat fack	»Direkt» från studierna	Totalt
		%	%	%	%
Inköp	31	13	42	45	100
Redovisning m. m. ¹⁾ ..	538	41	37	22	100
Produktion	18	11	61	28	100
Personaladministration	59	15	63	22	100
Försäljning	344	35	42	23	100
Reklam	55	33	29	38	100
Rationalisering m. m. ²⁾ .	399	32	38	30	100
Taxeringsrevision	94	16	43	41	100
Genomsnitt (för här upptagna)	1.538	34	40	26	100

¹⁾ Redovisning, finansiering, budgetering, kostnadsberäkning, statistik o. d.

²⁾ Rationalisering, organisation, utredningsverksamhet.

Tabel 7. Vejen til de specielle funktioner.

Rang	Starkaste incitament (inom parentes rang i tab. 18)	Angavs av	
		Antal	%
1	Vidgade och intressantare arbetsuppg. (1)	564	29,0
2	Bättre befordringsmuligheder i fremtiden (4)	217	11,1
3	Självtändigare arbete (2)	164	8,4
4	Omedelbar lönehöjning (3)	132	6,8
5	Bättre trivsel och miljö på arbetsplatsen (9)	108	5,5
6	Trivs. eller lämpl. anställningsort (8)	96	4,9
7	Högre ställning inom det nya företaget (5)	96	4,9
8	Tryggare anställning (7)	85	4,4
9	Bättre utsikter till framtida lönehöjning (6)	80	4,1
	Övriga specificerade incitament	35	1,9
	»Övrigt»	248	12,7
	Ej svar	122	6,3
	Totalt	1.947	100

Tabel 8. Stærkeste incitament til seneste pladsskift;
rangordning efter frekvens.

Man har yderligere forsøgt at få det motiv frem, der har fået civiløkonomerne til at søge de nuværende brancher. Konklusionen heraf er¹⁴⁾:

1. Det vigtigste incitament har været for de, der nu er kommunalt ansatte: umiddelbar lønforhøjelse, i revisionsvirksomhed: mere selvstændigt arbejde, øvrige brancher: mere omfattende og mere interessante arbejdsopgaver.
2. Umiddelbar lønforhøjelse forekommer som en af de tre almindeligste begrundelser kun for civiløkonomer i statslig eller kommunal tjeneste.
3. Civiløkonomer, der nu er i statslig eller kommunal tjeneste, i bank- eller bankiervirksomhed samt ikke akademisk undervisningsvirksomhed, angav oftere som motiv tryggere ansættelsesvilkår end de øvrige civiløkonomer.

Videre har man sorteret materialet op efter hvilke funktioner, der er mest efterspurgt i den forstand, at den nye arbejdsgiver har taget initiativ til stillingskiftet. Dette er angivet i tabel 9¹⁵⁾.

Fack (nuv. anst.)	% av inom branschen nu anställda civilekonomer som bytt plats på den nye arbetsgivarens initiativ
Personaladministration	37
Reklam	32
Produktion	31
Försäljning	28
Inköp	24
Rationalisering m. m.	23
Redovisning m. m.	19
Taxeringsrevision	5
Icke-specialiserade arbetsuppgifter	31
Genomsnitt (alla)	24

Tabel 9. Frekvensen af arbejdsgiverens initiativ ved stillingskifte opdelt efter funktioner.

Sluttelig har man i tabel 10 sammenstillet det stærkeste incitament til stillingskift når den ansatte selv tog initiativ overfor incitamentet, når arbejdsgiveren tog initiativet¹⁶⁾.

Undersøgelsen konkluderer her: Et selvstændigt initiativ til stillingskift grunder sig ofte på trivselsfaktoren og umiddelbare økonomiske og sikkerhedsbetonede faktorer. Stillingskift på arbejdsgiverens initiativ grunder sig derimod mere på prestigehensyn og på forventning om mere omfattende arbejdsopgaver og bedre fremtidsudsigter.

¹⁴⁾ Undersøgelsen s. 67-68.

¹⁵⁾ Undersøgelsen tabell 21, s. 70.

¹⁶⁾ Undersøgelsen tabell 22, s. 71.

Starkaste incitament	Initiativtagare (%)			Totalt ¹⁾
	Den anställda	Den nye arbetsgivaren	Någon annan	
Bättre trivsel o. miljö på arb.-pl.	86	10	3	100
Trivsamm. ell. lämpl. anställn.-ort	85	9	3	100
Omedelbar lönehöjning	76	19	5	100
Tryggare anställning	75	18	6	100
Självständigare arbete	74	22	4	100
Bättre befordr.-möjl. i framtiden	73	20	7	100
Bättre utsikter t. framt. lönehöjn.	65	26	9	100
Vidgade o. intr. arbetsuppgifter	62	33	4	100
Högre ställn. inom det nya föret.	59	33	6	100

¹⁾ Inkl. blanka svar

Tabel 10. Initiativ og incitament til seneste stillingsskift.

Rapportøren skal overlade til læseren selv at drage sine konklusioner af tallene og iøvrigt erklære sig enig med undersøgelsens forfattere i, at man bør være forsigtig med disse tabeller. Han skal dog ikke undlade at ride sin egen kæphest: et stillingsskift skal opfylde flere formål på een gang, og disse tillægges af den skiftende forskellige vægte; det er således en kombination af motiver, der bliver afgørende (og dette kan ikke ses af disse tal, men man kunne meget vel have fået det frem ved et supplerende spørgsmål).

Bransch	Antal anstillningsår - M
Revisionsverksamhet	9,5
Försäkringsverksamhet	7,4
Fören. och inst. i näringslivets tj.	5,5
Kommunik. - och transportväsenden	5,4
Bank- och bankirverksamhet.....	5,2
Varuhandel	5,0
Statliga verk och inrättningar.....	4,8
Industri	4,7
Icke-akademisk undervisning	4,5
Kommunale styrelser o. inrättn. ..	4,2
Konsulterande verksamhet	3,0
Medianvärde för alla branscher ..	5,0

Tabel 11. Medianværdien (M) af civiløkonomers ansættelse i samme virksomhed (år) opdelt efter brancher.

Som en afsluttende udløber af denne diskussion skal der gengives nogle tabeller, der belyser, hvor ofte civiløkonomen skifter stilling. M. h. t. opdeling på brancher har man antal år i samme stilling (medianværdien) anført i tabel 11¹⁷⁾. I tabel 12 er samme materiale sorteret op efter funktion i virksomheden¹⁸⁾. Endelig er i tabel 13 foretaget en opgørelse over et ti-års stillingsskift for forskellige aldersklasser¹⁹⁾.

Specialiserede arbejdsopgaver	Antal anstillingsår - M
Inkøb	10,6
Produktion	10,0
Førsalgning	5,0
Redovisning m. m.	4,7
Personaleadministration	4,6
Taxeringsrevision	4,5
Reklam	3,4
Rationalisering m. m.	2,7
Icke-spec. arbejdsopgaver	7,4
Medianværdi for alle	5,0

Tabel 12. Medianværdien (M) af civiløkonomers ansættelse i samme virksomhed (år) opdelt efter funktion.

Ålder	Antal civ.-ekon.	% av dessa, som bytt arbetsgivare					Total ¹⁾
		0 gång	1 gång	2 ggr	3 ggr	4- ggr	
-34	25	24	36	16	12	8	100
35-39	288	29	26	24	16	4	100
40-44	431	42	31	15	9	2	100
45-49	280	55	25	13	4	2	100
50-54	184	75	19	5	1	—	100
55-59	89	80	15	5	—	1	100
60-	143	86	9	1	—	—	100

Tabel 13. Antal stillingsskift mellem forskellige virksomheder for mandlige civiløkonomer i forskellige aldersgrupper i perioden 1951-60. Kandidater efter 1950 er ikke med i tallene.

Disse tal bekræfter det indtryk nærværende rapportør har erhvervet i sin egenskab af menigmand: revisoren som indbegrebet af stabilitet, konsulenten som springfyr, og lysten til og muligheden for hop aftagende med alderen.

¹⁷⁾ Undersøgelsen tabell 24, s. 74.

¹⁸⁾ Undersøgelsen tabell 25, s. 75.

¹⁹⁾ Undersøgelsen tabell 27, s. 78.

D. Indkomstforholdene.

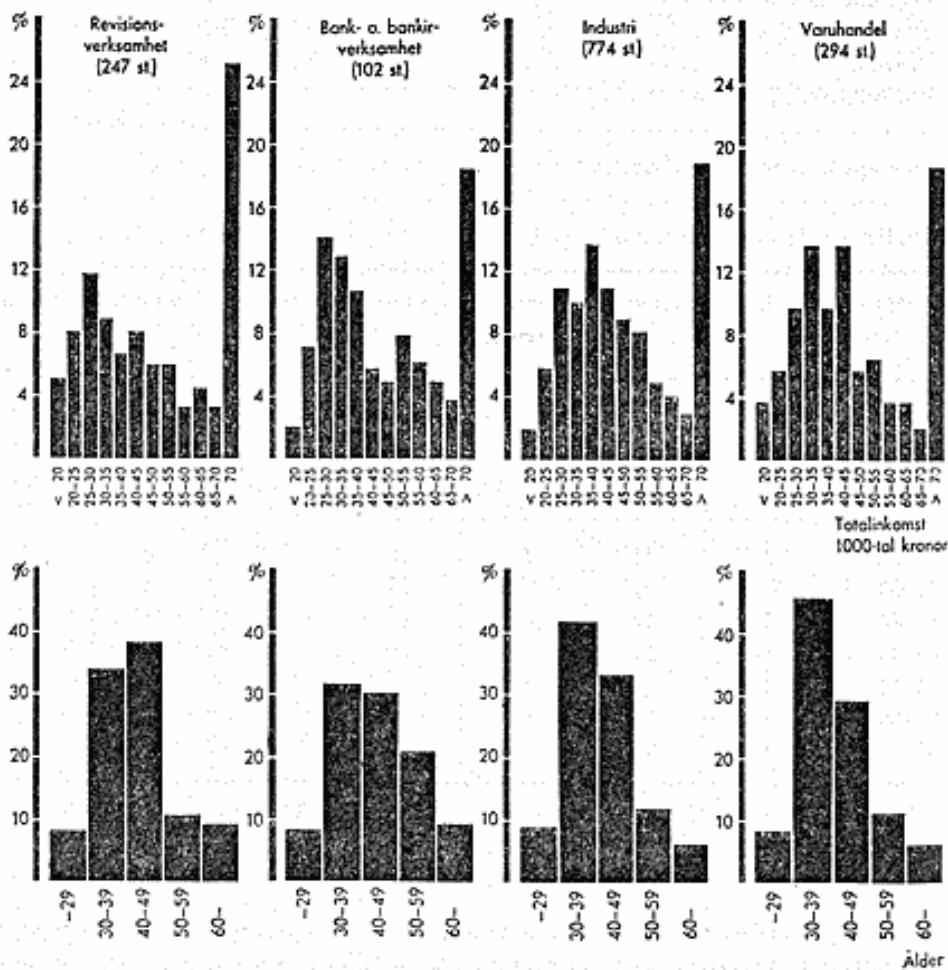
De følgende tal giver oplysning om de svenske civiløkonomers *totalindkomst*, ikke om deres løn i en specifikt stilling.

Generelt kan det siges, at indkomsten stiger med alderen, at »stockholmerne« tjener mere end »göteborgerne« og at indkomsterne er højere for de, der ikke har skiftet stilling.

Et ganske omfattende og dog overskueligt billede af indkomst-, alders- og branche-fordeling er optegnet i figur 4²⁰⁾.

Deler man op på de *funktioner*, civiløkonomerne bestrider, tegner indkomstbilledet sig som angivet i tabel 14²¹⁾.

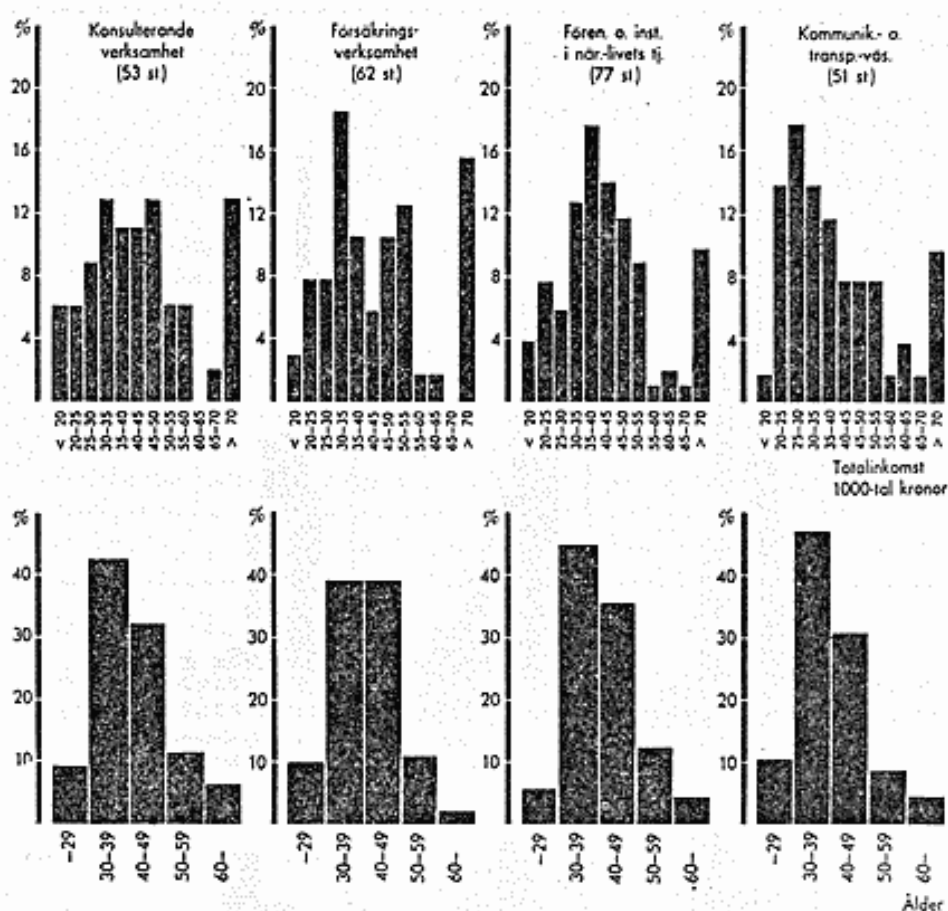
Tallene i figur 4 taler for sig selv. Derimod kan man spørge, hvorfor produktionsfunktionen kaster så meget mere af sig end de øvrige funktioner, der er angivet i tabel 14. Undersøgerne mener selv, at det kan skyldes, at civiløkonomeksamen er

Figur 4. Totalindkomstfordeling og aldersfordeling af civiløkonomere indenfor forskellige brancher. Der er kun medtaget personer, der i året 1960 har haft samme stilling.

20) Undersøgelsen diagram 10, s. 90-91.

21) Undersøgelsen tabell 32, s. 96.

Figur 4 fortsat.

kombineret med en civilingeniøreksamen. En særlig undersøgelse viser nemlig, at *dobbelteksamen* giver kandidaten en årlig indkomst der ligger fra 5 til 10,000 kr. over den, der »kun« har en civiløkonomeksamen.

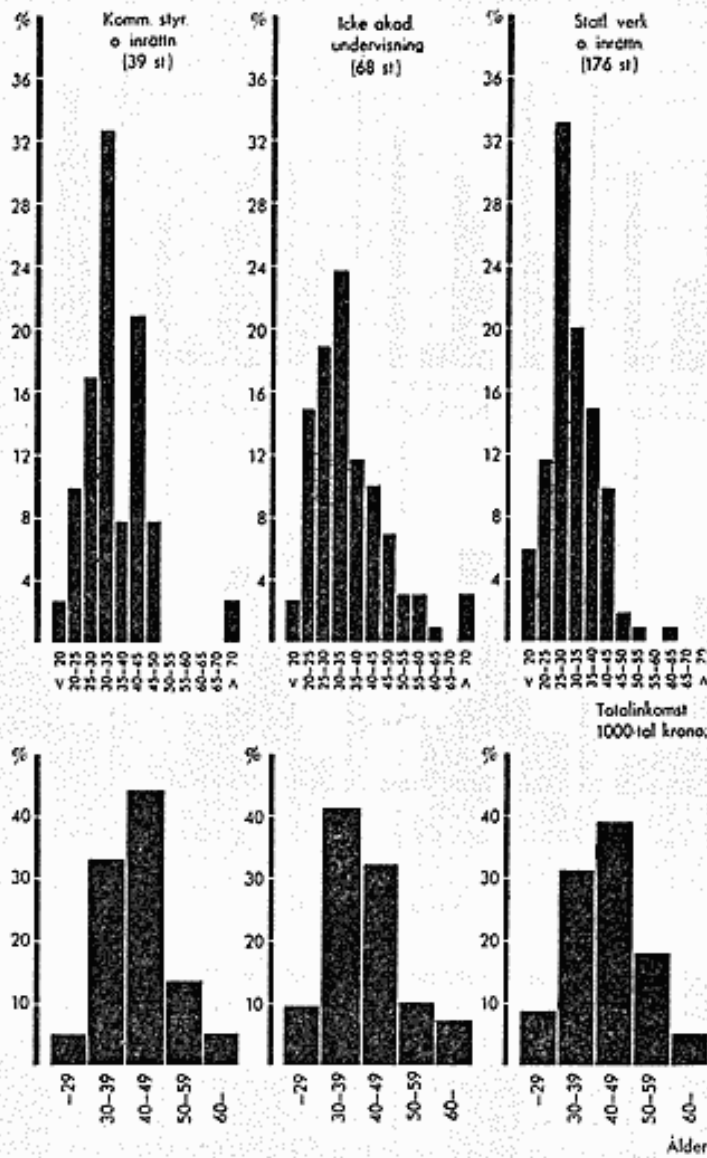
Hver tredje civiløkonom har biindtægt, som det fremgår af tabel 15²²⁾. Medianværdien af disse er 2.740 (sv.) kr. Ordnes de efter brancher, kommer ikke-akademisk undervisning ind som en flot nr. 1, og ordnes de efter regulært overarbejde kommer revision ind med dobbelt så meget som den næstvigtigste.

Det bør nævnes at *civiløkonomens medianindkomst* på sv. kr. 40.000 i 1960 er steget ikke ubetydeligt siden.

Endelig er det måske af interesse at pege på, at den *kvindelige civiløkonom* er noget mere specialiseret end sin mandlige kollega og at hun tjener mindre.

Civiløkonomen i udlandet tjener væsentlig mere, men er ikke desto mindre godt tilpasset.

²²⁾ Undersøgelsen tabell 35, s. 99.

Figur 4 fortsat.

Specialiserade arbetsuppgifter	Antal civ.- ekon.	Me- dian- ålder	Totalinkomst i 1.000-tal kronor			
			Q ₁	M	Q ₃	QD
Produktion	15	38,0	38,1	47,5	66,9	14,4
Inköp	30	38,3	32,9	42,0	47,7	7,4
Försäljning	273	38,4	30,8	39,9	54,5	11,9
Redovisning m. m.	423	39,6	30,3	39,1	50,7	10,2
Personaladministration	46	41,1	30,5	38,4	49,2	9,4
Rationalisering m. m.	258	36,7	26,8	34,4	44,2	8,7
Taxeringsrevision	74	41,0	26,1	29,0	33,4	3,7
Reklam	40	35,3	22,7	28,9	43,8	10,6
Icke-spec. arbetsuppgifter	443	44,4	37,0	52,7	>70,0	.. ¹⁾
Alla	2.131	40,2	29,6	39,8	54,7	12,6

¹⁾ QD kan ej beräknas, då Q₃ ligger i den öppna klassen >70,0.

Tabel 14. Totalinkomst i 1000 kr. som median (M), første kvartil (Q₁), tredje kvartil (Q₃) og kvartilafvigelsen (QD) for civilekonomer med specifikke arbejdsopgaver, der i 1960 har haft samme stilling.

	Antal	% av alla undersökta	% av bink- tagarna
Biindkomst i 1.000-tal kronor:			
<1	278	10,3	29,1
1-5	460	17,1	48,1
5-10	119	4,4	12,4
10-15	35	1,3	3,7
15-20	15	0,6	1,6
20-25	13	0,5	1,4
>25	36	1,3	3,8
S:a civilekon. m. biindkomster	956	35,5	100
Civilekon. utan biindkomster	1.686	62,6	
Ej svar	53	2,0	
Totalt	2.695	100	

Tabel 15. Civilekonomernes biindkomster.

E. Konklusion.

Lad denne rapport af en rapport slutte ved sidstnævntes begyndelse:

civilekonomen är en man i 37-årsåldern, arbetar inom industrin och företrädesvis i Stor-Stockholmsregionen, har specialiserade arbetsuppgifter inom redovisning (inkl. finansiering, budgetering, kostnadsberäkning, statistik o. d.), byter relativt sällan anställning – och då han gör det är det i första hand för att få vidgade och intressantare arbetsuppgifter – hade 1960 en inkomst på 40.000 kr. och har över huvud taget en god position i samhället.

Efter at have studeret en rent beskrivende undersøgelse vil man alle dage stille sig selv og andre dette spørgsmål: *Nå, og hva' så?* Ja, for det første må man håbe, Svenska Civilekonomföreningen kan bruge materialet som grundlag for en egentlig fagforeningspolitik, og hvis man ikke kan, så forsøger at køre hulkortene gennem sorteremaskinen på anden vis eller lave supplerende spørgsmål. For det andet må man håbe, at den enkelte civiløkonom bliver lykkeligere af at se sig som partiel demografisk model, som et abstrakt malet portræt, om man vil. For det tredje må man håbe, at den der vælger livsstilling på grundlag af undersøgelsen, ikke kommer til at trække medianindkomsten og den almindelige status ned. For det fjerde må man håbe, at de personer, der står for civiløkonomuddannelsen tager de konstaterede arbejdsfelter ad notam og lægger undervisningen til rette herefter. For det femte må man håbe, at de, der har lavet undersøgelsen har haft lige så stor fornøjelse af at lave den, som vi på den anden side har haft af at læse og kommentere den.